

Albert Jack

***Smáli se
Galileovi***

*Jak velcí vynálezci
vytřeli zrak
svým kritikům*

VYŠEHRAD

Z anglického originálu *They Laughed at Galileo*
vydaného nakladatelstvím Constable,
an imprint of Little, Brown Book Group, London 2015
přeložila Petra Florianová
Typografie Kateřina Urbanová
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1646. publikaci
Vydání první. AA 11,39. Stran 232
Odpovědný redaktor Jiří Stárek
Redakčně zpracovali Jiří Stárek a Alena Snelling
Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s.
Doporučená cena 298 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Copyright © 2015 by Albert Jack
First published in Great Britain in 2015 as *They Laughed at Galileo*
by Constable, an imprint of Little, Brown Book Group

Translation © Petra Florianová, 2017

ISBN 978-80-7429-807-3

Telefon je nesmyslná hračka

Na začátku 19. století bylo učiněno několik pokusů o propojení amerického východního pobřeží s městy, jež v návaznosti na příchod evropských přistěhovalců vyrůstala na stále se posouvající západní hranici. Od roku 1828 se tam náklad, zásoby a pošta vozily po železnici, ale předtím byly jediným komunikačním prostředkem dostavníky, jejichž cesta trvala i několik měsíců. Vše se změnilo v roce 1838, kdy Samuel Morse vynalezl první spolehlivý telegraf schopný přenášet zprávy na dlouhé vzdálenosti za použití kódu, jež sám vymyslel a který dodnes nese jeho jméno. Zprávu bylo nyní možné obdržet téměř ihned poté, co byla odeslána. Telegraf zaznamenal okamžitý úspěch a během následujících dvaceti let bylo přes celou zemi nataženo telegrafní vedení, které bylo zavěšeno na dřevěných sloupech a někde i na stromech. Tím, jak se stromy pohybovaly ve větru a dráty se natahovaly a kroutily, připomínalo vedení vinnou révu. Právě od toho je odvozena roztomilá přezdívka telegrafu, jež se stala zavedenou součástí anglického jazyka.

V šedesátých letech 19. století začala nicméně nová generace elektroinženýrů vymýšlet způsoby, jak pomocí drátů přenášet hlas. Dne 14. února 1876 zažádali dva z nich – Američan Elisha Gray (1835–1901) a britský inženýr Alexander Graham Bell (1847–1922) – v ten samý den na americkém patentovém úřadu v New Yorku o zapsání patentu. Následný soudní spor vyhrál Bell, protože jeho právník podal žádost o dvě hodiny dříve než ten Grayův, a proto se do historie zapsal právě první jmenovaný. A co stalo s Grayem? Kdo ví, co se stalo, pokud později zjistil, že se jeho právník cestou na patentový úřad zastavil na oběd. Právě tak tenká je hranice mezi nesmrtelností a anonymitou, slávou a úpadkem v zapomnění.

Tento spor se dostal na veřejnost a setkal se s naprostou lhostejností ze strany telekomunikačního a telegrafního průmyslu. Ve společnosti Western Union Telegraph Company

v New Yorku se v roce 1876 objevila interní zpráva, v níž stálo: „Tento ‚telefon‘ má tolik nedostatků, že jej nelze považovat za komunikační prostředek. Tento přístroj pro nás nemá vůbec žádnou hodnotu.“ Prezident společnosti Western Union William Orton byl přesvědčen, že telegraf se stal „centrálním nervovým systémem obchodu“ a nelze jej ničím nahradit. Britové projevíli ještě menší nadšení, jak dokazuje nabubřelé prohlášení hlavního inženýra britské pošty sira Williama Preece: „Američané možná telefon potřebují, ale my ne. Máme spoustu poslíčků.“ (Preece se ale přijímat nové technologie přeci jen naučil – viz kapitola „Rádio“.)

V roce 1868 proběhla v *New York Times* zpráva, v níž stálo, že „v New Yorku byl zatčen muž, který se pokoušel vylákat od nevzdělaných a pověřivých lidí peníze za přístroj, jenž má být za pomoci kovových drátů schopen přenést lidský hlas na jakoukoli vzdálenost. Tento přístroj nazývá telefon. Vzdělaní lidé ale vědí, že přenést lidský hlas dráty je nemožné.“

V *Boston Globe* se také objevil článek, v němž se psalo: „Dobře informovaní vědí, že lidský hlas není možné přenést dráty tak, jak to lze udělat s tečkami a čárkami Morseovy abecedy. Ale i kdyby to možné bylo, neměla by tato věc žádné praktické využití.“

I přes negativní ohlasy, které tento vynález provázely, pokračoval Bell se svým týmem na jeho vývoji a v srpnu 1876 bylo poprvé v historii možné slyšet lidský hlas na vzdálenost deseti kilometrů. Americký prezident Rutherford B. Hayes poté, co mu byl přístroj předveden, nicméně poznamenal: „Je to skvělý vynález, ale kdo by jej chtěl používat?“ Bell a jeho sponzoři Gardiner Greene Hubbard (jenž se o rok později stal Bellovým tchánem) a Thomas Sanders poté nabídli tento patent za 100 000 dolarů společnosti Western Union. William Orton však opět odpověděl, že telefon „není nic víc než nesmyslná hračka“.

Je známo, že Orton se o pouhé dva roky později svěril svým spolupracovníkům, že kdyby mohl „tento patent nyní koupit za 25 milionů dolarů, byla by to velice výhodná koupě“.

dopravy vojáků do míst, která byla jinak nedostupná. Muži, který dokázal, že padák, prvně vymyšlený již před pěti sty lety, je nakonec velmi dobrý nápad, byl v roce 1970 na bratislavském letišti postaven památník.

Starověké vynálezy, které používáme dodnes

Nůžky byly poprvé vynalezeny okolo roku 1500 př. n. l. a jejich rané verze se našly již ve starověkých egyptských ruinách. Ty byly ukovány z jednoho kusu kovu a tvořil je pár čepelí, přidělaných k pružině ve tvaru písmene U. Trvalo dalších 1600 let, než Římané vymysleli praktičtější model – použili dvě zkřížené čepele a ty uprostřed spojili šroubkem nebo nýtem, což zcela odpovídá podobě dnešních nůžek. S úspěchem je využívali holiči a krejčí, a přestože Římané šířili své technologické vymoženosti po Evropě až do 6. století našeho letopočtu, v každodenním životě používají obyvatelé evropských zemí nůžky až od 16. století, kdy se také začaly masově vyrábět.

Brýle poprvé zmiňují už Římané, přestože nejstarší objevené modely pocházejí z Číny a datujeme je do 13. století. Ve stejnou dobu pracovali na čočkách, které by napravovaly dalekozrakost, nezávisle na sobě dva Italové. Řeč je o Salvinovi D'Armantem z Pisy a Alessandru Spinovi z Florencie. Oba vyrobili brýle, jež se nosily posazeny na kořeni nosu. Čočky sloužící k nápravě krátkozrakosti neboli myopie byly vyrobeny až v 15. století. Dalších dvě stě let trvalo, než kdosi dostal nápad, že by se k brýlím daly přidělat nožičky, jejichž konce by byly zaháknuty za uši. Díky tomuto vylepšení se brýle pro své nositele staly mnohem praktičtější pomůckou. K významnějšímu pokroku v konstrukci této pomůcky došlo až v roce 1775, kdy americký politik a vynálezce Benjamin Franklin přišel na způsob, jak zkombinovat spojky a rozptylky. Vynalezl tak bifokální brýle – napravují krátkozrakost a dalekozrakost zároveň –, jež se staly předlohou pro všechny pozdější modely brýlí. Než se brýle staly neodmyslitelnou součástí moderního života, trval jejich vývoj celých 1700 let.

Vynálezci snídaňových cereálií

Pestrobarevné krabice s cereáliemi, jež má mnoho z nás při snídani postavené na stole, jsou plné cukru a čokolády a často je zdobí kreslení skřítků a usmívající se tygři. Ve skutečnosti jsou posledním pozůstatkem bizarního, dlouhotrvajícího boje, který v Americe 19. století zuřil mezi vegetariány, fanatiky zastávajícími vodoléčbu a adventisty sedmého dne.

Za tímto soupeřením stála sílící posedlost regulací tělesných funkcí. V té době jedla většina Američanů teplou snídani v anglickém stylu. Jídlo, jež obsahovalo spoustu vepřového nebo jiného masa, bylo vydatné, ale velmi chudé na vlákninu. Následkem toho trpěla většina Američanů zácpou a jinými bolestivými zažívacími obtížemi.

Jelikož jsme v 19. století, nic se nedělato polovičatě. Prvním mluvčím revoluce ve zdravém stravování byl reverend Sylvester Graham (1794–1851), vegetarián bez jakéhokoli lékařského vzdělání přesvědčený o tom, že odpovědí na výše zmíněné problémy je celozrnná mouka. Na základě jeho kázání tak vznikly dodnes populární grahamový chléb a grahamové kreky, jež u spotřebitelů sklidily velký úspěch. Na nějakou dobu se ocitly v kurzu vegetariánství a abstinence. Maso bylo označeno za nezdravou potravinu, neřku-li za spouštěč živočišných tužeb. Kávu a čaj prohlásili za jedy. Netrvalo dlouho a stoupci Sylvestra Grahama začali prohlašovat, že po „zdravých“ potravinových náhražkách založených na vláknině a obilovinách pátrají ve jménu obecného blaha. Někteří z nich si však také jistě uvědomovali, že se na tom dá velice slušně vydělat.

V roce 1858 převzal dr. James Caleb Jackson (1811–1895) neúspěšné vodoléčebné lázně ve státě New York a přejmenoval je na „Náš domácí hygienický ústav“. Pacienti zde byli podrobováni tvrdému režimu a nepříjemným procedurám a dostávali stravu založenou na rozličných obilovinách, která se velice podobala tomu, čím se krmila hospodářská zvířata. V roce 1863 vynalezl Jackson první snídaňové cereálie, jež pojmenoval Granula. V žádném případě však nešlo o rychlé občerstvení – cereálie se přes noc musely namočit do mléka, aby mohl strážník ráno kousky tvrdé jako kámen vůbec požit.

Přesto se Granula stala velmi populární a Jackson na ní vydělal desetkrát víc, než co do jejího vývoje investoval.

Přibližně v té samé době založili adventisté sedmého dne ve městě Battle Creek v Michiganu sanatorium, kde se nejnovější metodu zdravého stravování pokusili zavést do praxe. Uchytila se však až tehdy, když se vedoucím lékařem stal John Harvey Kellogg (1852–1943). Doktora Kellogga na tuto pozici pečlivě vybrali samotní adventisté, kteří předtím bedlivě dohlíželi na každou fázi jeho lékařského i duchovního vzdělání. Na základě svých zkušeností z internátní školy, kde si nemohl vařit a jeho jídelníček se omezoval na vegetariánskou stravu předepsanou jeho náboženstvím, si hladový mladý muž uvědomoval potřebu hotových snídaňových cereálií, jež by člověk nemusel předem připravovat. Roku 1880 přišel Kellogg se směsí pšenice, ovesa a kukuřice, z níž upekl malé sušenky, které troufale pojmenoval Granola. V zemi, kde bylo snadné uspět přes noc, se jeho sušenky setkaly s obrovským úspěchem.

„Protože se zde prodává již přes padesát zahraničních modelů aut, je velmi nepravděpodobné, že si japonský automobilový průmysl z amerického trhu ukrojí velký kus.“

Business Week USA, 2. srpna 1968

O několik let později, v roce 1893, vymyslel právník z Denveru Henry D. Perky (1843–1906) zcela jiný výrobek, jenž mu měl pomoci zbavit se trávicích problémů. Pojmenoval jej „Drcená pšenice“. Pšenice se nejdříve nechala vařit v páře, dokud nezměkla, a následně procházela systémem drážkovaných válečků, čímž se z pšeničné hmoty vytvořila vlákna. Ta byla posléze slisována dohromady a rozřezána na jednotlivé kousky, jež sám Perky nazýval „mé celozrnné polštářky“. Tento výrobní postup se však bohužel neosvědčil, vlhká pšenice se totiž brzy kazila. Nedlouho poté přišel za zklamáním vynálezce doktor Kellogg s nabídkou 100 000 dolarů za patenty, jež mu na výrobu jeho cereálií udělily americké úřady. Svou nabídku však v rozhořčení nad neúměrnými

požadavky Henryho Perkyho záhy stáhl. Doktor Kellogg svého rozhodnutí později velmi litoval, zejména proto, že během společného rozhovoru Perkymu vyzradil tajemství pomalého sušení svých vlastních výrobků, což jim zaručovalo dlouhou trvanlivost. Vybaven touto informací Perky provedl drobné změny na svých strojích a začal své cereální polštářky sušit. Pak už mohl jen nečinně přihlížet tomu, jak se mu do klína kutálejí peníze a jak se z něj stává nesmírně bohatý muž.

Kellogg Perkymu samozřejmě záviděl a po dlouhém experimentování vynalezl postup spočívající v tom, že pšenici nejdříve uvařil, poté z ní vylisoval lupínky, a ty nakonec usušil. Brzy se ukázalo, že lupínky „Granose Flakes“, jak je pojmenoval, se stanou významným obchodním artiklem. Ne však pro našeho dobrého doktora. Kellogg totiž nebyl příliš obchodně nadaný a zajímal se téměř výhradně o své sanatorium. Jedinými konzumenty jeho výrobků tak po nějakou dobu byli pouze jeho pacienti.

Člověkem, jenž měl největší podíl na tom, že se snídanové cereálie dostaly rychle na pulty amerických obchodů, byl Charles William Post (1854–1914). Do podnikání s cereáliemi se vrhl po řadě podnikatelských neúspěchů, následkem kterých dokonce zkolaboval. Díky tomu se roku 1891 dostal do Kelloggova sanatoria, kde se mu sice nedostalo příliš účinné léčby, ale během svého pobytu si uvědomil, že obchodování se zdravými potravinami, a obzvláště náhražkami kávy, představovalo potenciální zlatý důl. Již jen samotná představa bohatství jej musela jistě alespoň trochu vzpružit. Poté, co sanatorium opustil, si v Battle Creek založil svůj vlastní zdravotní ústav a během následujících čtyř let vyvinul z pšenice a melasy bezkofeinový nápoj zvaný Postum. Ch. W. Post následně využil svých zkušeností s prodejem a rozjel obrovskou reklamní kampaň, díky níž se jeho výrobek setkal s velkým úspěchem.

Post tvrdil, že na světě existuje nesčetně fyzických a mravních chorob (mezi něž počítal dokonce i rozvod a kriminalitu mládeže), jež způsobuje káva. Všech se ovšem, dle jeho

slov, bylo možné zbavit díky produktu Postum, nápoji, díky němuž měla být „krev ještě rudější“. O dva roky později uvedl Post na trh ještě větší trhák. Jako obilný nápoj byl sice výrobek jménem Grape Nuts propadák, ale jakmile se začal prodávat jako snídaňové cereálie, stal se záhy bestsellerem. (Pokrm byl slazen maltózou, kterou Post nazýval hroznovým cukrem a o níž se domníval, že má ořechovou chuť. Odtud plyne název produktu.) Okolo roku 1902 již Post vydělával více než milion dolarů ročně, což je i v dnešní době velký obnos, tehdy to však bylo ohromné jmění.

Mladší bratr J. H. Kellogga, Will Keith (1860–1951), jenž pomáhal s řízením sanatoria, vylepšil nápad s „Granose Flakes“, a to tak, že lupínky vyrobil z kukuřice. Nakonec se však bratři Kelloggové nepohodli a v roce 1906 založil mladší z nich, W. K. (jehož podpis lze dodnes nalézt na každé krabici s cereáliemi jako ochrannou známku společnosti), obrovské impérium vyrábějící snídaňové cereálie. Původní název této firmy zněl Battle Creek Toasted Corn Flake Company, nicméně od roku 1922, kdy byl již výrobek, na němž Will založil svůj úspěch, nejslavnější snídaňovou cereálií na světě, nese společnost jméno Kellogg Company. Zhruba ve stejné době, kdy se Will Keith Kellogg rozhodl prorazit se svým produktem, se na trh s cereáliemi snažily proniknout stovky dalších potenciálních podnikatelů a výrobců, přičemž mnoho z nich přesídlilo přímo do Battle Creek, aby zde založili své firmy. Brzy v tomto malém městě sídlilo již třicet různých společností vyrábějících cereálie, většina z nich však pochybné pověsti. Američané si tak mohli vybrat z nepřehledného množství různých druhů cereálních výrobků, z nichž každý sliboval vyléčit všechny jejich neduhy.

Ale navzdory tomu, že byly původně vynalezeny pro potřeby hnutí za zdravou výživu, nemají snídaňové cereálie žádnou zvláštní výživnou hodnotu vyjma té, kterou disponuje samotná obilnina, z níž jsou vyrobeny. Proto se dnes také do mnoha z nich uměle přidávají vitamíny. Hlavním zdrojem živin je ve skutečnosti mléko, jímž cereálie zaléváme.

roku 1997 Adrianem Lynem. *Lolita* se rovněž stala předmětem mnoha divadelních adaptací, dvou oper, dvou baletních představení a jednoho muzikálu. Na žebříčku 100 nejlepších anglickojazyčných románů 20. století podle Modern Library zaujímá čtvrté místo.

„Zdá se mi jasné, že možnosti letadla, o kterém jsme si před dvěma třemi lety mysleli, že je řešením problému, byly vyčerpány a že musíme svou pozornost obrátit jinam.“

Americký vynálezce Thomas Edison, rok 1895

J. K. Rowlingová – *Harry Potter a kámen mudrců*

V prosinci 1993 bydlela bývalá učitelka a do té doby neúspěšná spisovatelka J. K. Rowlingová (nar. 1965) sama v malém pronajatém bytě ve skotském Edinburgu, kam utekla z Portugalska od otce své šestiměsíční dcery. V té době neměla nic víc než první tři kapitoly příběhu, jenž ji prvně napadl, když několik let předtím cestovala přeplněným vlakem do Londýna, a který začala sepsávat ve volném čase během svého pobytu v Portu. Jelikož neměla nic moc jiného na práci, chodila svobodná matka s kočárkem na procházky, a jakmile její dcera usnula, usadila se v kavárně, aby zapracovala na dalších kapitolách svého příběhu.

V roce 1995 dokončila Rowlingová první verzi příběhu, který nazvala *Harry Potter a kámen mudrců*. První tři kapitoly poté zaslala literární agentuře Christophera Littla, jenž souhlasil s tím, že ji bude zastupovat. Během následujících dvanácti měsíců však obdržela agentura od různých vydavatelů dvanáct odmítavých stanovisek, jež se zakládala na tom, že rukopis „příliš dlouhý“. Nadto se zdálo, že příběh nikoho nezajímá. Rowlingová, jak sama v roce 2008 přiznala, se tehdy cítila jako ztroskotanec: „Kdybych uspěla v něčem jiném, možná bych nikdy nenašla odhodlání uspět v jediné oblasti, do níž opravdu patřím. Byla jsem osvobozená, protože mé největší obavy se již předtím naplnily a já byla stále naživu. Pořád jsem měla svou dceru, již jsem hluboce milovala, a také starý psací stroj a nosný nápad.“

V té době přežívala Rowlingová na podpoře, a to až do roku 1996, kdy si několik kapitol z její knihy vzal s sebou na víkend domů redaktor londýnského vydavatelství Bloomsbury Barry Cunningham, aby dohnal resty a přečetl něco z nabízených rukopisů. Ale teprve až když si první kapitolu přečetla osmi-letá dcera generálního ředitele Nigela Newtona Alice, jež se ihned po jejím přečtení dožadovala dalších se slovy „je to mnohem lepší než vše ostatní“, jí Bloomsburry učinilo nabídku. Spisovatelce nabídli částku ve výši 1500 liber za rukopis plus případné tantiémy z prodeje knihy. Rowlingové zároveň doporučili, aby si našla „normální práci“, protože je všeobecně známo, že dětské knihy se špatně prodávají a „nikdo na nich nevydělá“.

V roce 1997 požádala Rowlingová Skotskou uměleckou radu o udělení grantu ve výši 8000 liber. Její žádost byla nakonec schválena a díky tomu mohla ještě nějakou dobu pokračovat v psaní. V červnu 1997 *Harry Potter a kámen mudrců* konečně vyšel, avšak v nákladu pouhých 500 výtisků, z nichž 300 bylo určeno pro knihovny. Výtisky z prvního vydání se dnes mezi sběrateli prodávají za více než 40 000 liber. Kniha se zpočátku prodávala velmi pomalu, přestože se mezi červencem a zářím objevily nejprve v místních a poté i v celonárodních novinách pozitivní recenze. Zásadním zlomem, jež přinesl románu *Harry Potter a kámen mudrců* publicitu, byl půl roku po vydání díla zisk Národní knižní ceny. Právě tehdy se zrodila knižní a filmová značka jménem *Harry Potter*, jejíž dnešní hodnota činí závratných 25 miliard dolarů.

Další spisovatelé, kteří byli tvrdě odmítnuti

Popravdě, knižní průmysl není místem pro slabé povahy. Od jeho počátků bylo mnoha spisovatelům, kteří se posléze proslavili po celém světě, řečeno, že jejich náměty jsou přílišné.

Když šestačtyřicetiletá bývalá letuška Mary Higgins Clarková (nar. 1927) v roce 1975 poslala svůj první román *Kam se*

poděly děti do vydavatelství, dozvěděla se, že redaktorům se hrdinka zdá příliš nudná. Nyní je v oběhu už 75. vydání této knihy, jež se stala prvním z jejich dvaadvaceti bestsellerů. Ty jí vydělaly již více než 60 milionů dolarů.

Kennethu Grahamovi (1859–1932) zase na jeho *Vítr ve vrbách aneb Žabákova dobrodružství* řekli: „Je to lehkomyšlný prázdninový příběh, který se nikdy nebude prodávat.“ O sto let a více než dvacet milionů prodaných výtisků později se kniha stále dobře prodává.

„To je tak špatně napsané,“ zněl verdikt, který si vyslechl Dan Brown (nar. 1964) na *Da Vinciho kód*, než se s 200 miliony prodanými výtisky stal dvacátým nejprodávanějším autorem všech dob.

Paulo Coelho (nar. 1947) prodal 800 výtisků *Alchymisty*. Pak si našel jiného vydavatele, který toto číslo mírně zvedl na 75 milionů.

Americkému zubaři Pearlu Zane Grayovi (1872–1939) v roce 1903 radili, ať to vzdá, že se jako spisovatel stejně neuchytí. Jeho knihy se dodnes vydávají, prodalo se jich odhadem přes 250 milionů.

Dr. Seussovi (1904–1991) zase jednou řekli, že jeho knihy pro děti jsou natolik odlišné od všech ostatních, že se nikdy nebudou prodávat. Tři sta milionů prodaných knih ale udělalo z Theodora Seusse Geisela devátého nejprodávanějšího autora všech dob.

„Kdo by si chtěl přečíst knížku o rackovi?“ zeptali se Richarda Bacha (nar. 1937), když odmítali jeho knihu *Jonathan Livingston Racek*. Zatím si ji přečetlo čtyřicet čtyři milionů čtenářů a jejich počet narůstá.

Než se prodalo třicet milionů výtisků *Údolí panenek*, tak si spisovatelka Jacqueline Susannová (1918–1974) vyslechla, že je „nedisciplinovaná, užvaněná spisovatelka-amatérka“.

Knihy *Jih proti severu* byla předtím, než její autorka Margaret Mitchellová (1900–1949) našla vydavatele, který dokázal prodat 30 milionů výtisků, odmítnuta devětatřicetkrát.

William Golding (1911–1993) zase dostal dopis, ve kterém *Pána much* odmítli se slovy: „Je to absurdní, nezajímavé“

fantasy, nudná pitomina.“ Osobně si myslím, že na tom něco pravdy bude.

Tři roky se Meg Cabotové (nar. 1967) pod postelí hromadily odmítavé dopisy, než se *Deník princezny* konečně chopil vydavatel a prodal na patnáct milionů výtisků.

Poté, co byla Audrey Niffeneggerová (nar. 1963) odmítnuta pětadvaceti literárními agenty, rozhodla se poslat nevyžádanou kopii svého rukopisu malému sanfranciskému vydavateli a pak jen s napětím čekala na odpověď. Vydavatelství MacAdam/Cage se její kniha *Žena cestovatele časem* zalíbila a rozhodlo se ji vydat. Nakonec se prodalo třicet milionů výtisků a kniha byla přeložena do třiceti tří jazyků.

Vypravěčem knihy Gartha Steina (nar. 1964) *Umění závodit v dešti* je pes. To jeho agenta odradilo. Stein si našel nového a společnost Folio Literary Management ihned prodala práva na knihu se psím hrdinou za více než milion dolarů.

Jeden vydavatel odmítl práva na *Válku světů* od H. G. Wellse (1866–1946) se slovy: „Je to nekončící noční můra, po jejímž přečtení nelze říct nic než „Je to malá děsivá kniha, nečtěte ji,““. Tahle malá děsivá kniha se od roku 1898 neustále vydává a je považována za klasiku.

V roce 1956 se Patrick Dennis (1921–1976) stal prvním spisovatelem, který měl na seznamu bestsellerů *New York Times* tři knihy naráz. Než se tak stalo, posílal své rukopisy americkým vydavatelům v abecedním pořadí. Jeho vydavatelem se nakonec stal Vanguard Press.

Alexe Haleyho (1921–1992) během osmi let odmítli dvěstěkrát. Až potom byla jeho kniha *Kořeny* vydána. Během prvních osmi měsíců od vydání se prodalo 1,5 milionu výtisků.

Státní historický park Jacka Londona poblíž města Glen Ellen v Kalifornii vlastní sbírku šesti set odmítavých dopisů, které Jack London (1876–1916) obdržel, než prodal svou první povídku.

Televizní deka Snuggie

Snuggie je obvykle popisována jako dlouhá deka s rukávy vhodná pro ženy i muže. Vznikla v roce 1998 pod názvem „Slanket“, ale pro obchodní účely byla přejmenována na Freedom Blanket. Nápad vzešel z hlavy matky vysokoškolského studenta Garyho Clegga, jež se svému synovi rozhodla vyrobit deku s jedním rukávem, do níž by se mohl zabalit ve svém prochládlém kolejném pokoji a jednou volnou rukou zároveň dál pracovat. Clegg později k dece přidal druhý rukáv, a tak vznikl výrobek, jenž se zpočátku prodával za 14,95 a 19,95 dolarů za kus. Varianta s názvem Snuggie se na trhu objevila v roce 2008 a do konce roku 2009 se jí prodaly celkem čtyři miliony kusů. Celosvětové zisky z prodeje této deky dnes převyšují půl miliardy dolarů. Jen si to představte – půl miliardy dolarů za župan.

Plastová kost přání

Kdo by si to byl pomyslel? Falešná kost přání, díky níž se na Vánoce nebo na Den díkuvzdání vaše děti nebudou hádat, kdo obdrží jedinou vidlicovou kost (známou jako kost přání) ze svátečního krocana. Nápad na výrobu plastových kostí přání dostal v roce 1999 Ken Ahroni. Jeho společnost Lucky Break Wishbones dělá nyní rozmazleným dětem takovou radost, že svému zakladateli přináší každoroční zisk ve výši 2,5 milionu dolarů. Jak to, že mě to nenapadlo?

Zpívající ryba Billy Bass

Snad každý z nás tuhle zpívající rybu, jež se v devadesátých letech minulého století stala v Americe obrovským hitem, už někdy někde viděl, případně o ní alespoň slyšel. Kdo by si byl pomyslel, že jen v roce 2000 se jich prodá více než milion za cenu 20 dolarů za kus?

Dieselový motor

Rudolf Diesel (1858–1913) se narodil v Paříži jako syn německého kniháře. Když v roce 1870 vypukla prusko-francouzská válka, byla jeho rodina spolu s dalšími Němci žijícími ve Francii nucena opustit svůj domov. Avšak místo toho, aby se vydali na východ, uprchli Dieselovi do Londýna. Svého dvanáctiletého syna Rudolfa nicméně poslali zpět do rodného města Augsburgu, aby tam žil se svou tetou a strýcem, profesorem matematiky Christophem Barnickelem. Poté, co Rudolf dokončil střední školu jako premiant, vyjádřili jeho rodiče přání, aby za nimi přijel do Londýna, našel si tam práci, a pomáhal tak živit rodinu. Rudolf se však místo toho přihlásil na Královskou bavorskou polytechniku v Mnichově, kde studoval pod vedením německého inženýra Carla von Lindeho, průkopníka v oblasti chladících strojů. Vysokou školu se Dieselovi nepodařilo dokončit hned napoprvé, protože onemocněl tyfem a závěrečné zkoušky nestihl splnit v řádném termínu. Rudolf se však nevzdal. Když čekal na další termín zkoušek, získal praktickou zkušenost se strojírenstvím ve švýcarském podniku bratří Sulzerů. V roce 1880 ve dvaadvaceti letech úspěšně odpromoval. Po získání inženýrského diplomu se přidal k von Lindemu, jenž tou dobou v Paříži budoval chladicí a mrazicí stroje. Během pouhého roku se stal Diesel výkonným ředitelem továrny. Jedním z jeho prvních rozhodnutí bylo vyvinout výkonnější motor a zdroj energie, než jaký představovaly parní stroje, na něž se tehdy průmysl spoléhal.

Hlavním problémem parních strojů byly tepelné ztráty, kvůli nimž se jejich účinnost pohybovala pouze kolem deseti procent. Diesel se proto vrhl na vývoj nového typu motoru, jenž využije co nejvíce vyprodukované energie. Začal tedy experimentovat s již existujícími motory, přičemž se snažil přijít na způsob, jak by je mohl upravit. Jeho snahy podporoval také sám von Linde, jehož firma zažádala v průběhu Dieselova výzkumu o mnoho patentů. První pokusy byly nicméně katastrofální a málem skončily tragicky, protože jeden

z Dieselových testovacích motorů explodoval a málem svého konstruktéra zabil. Po mnoha měsících strávených v nemocnici se Rudolf vrátil do práce s novým nápadem. Vzpomněl si totiž, jak se pokaždé zahřálo tělo hustilky, když v dětství nafukoval kolo a stlačený vzduch se z pístového mechanismu dostával do nafukované duše.

V roce 1891 již ale von Linde se svým chráněncem ztratil trpělivost a profesně se rozešli. Aby mohl pokračovat ve své práci, musel si Diesel najít nového sponzora. Tím se nakonec stal inženýr Heinrich von Buz z rodného města Dieselovy rodiny Augsburgu, jenž vynálezci mezi lety 1893 a 1897 poskytl potřebné prostředky i zázemí. Roku 1895 byl Rudolfu Dieselovi konečně udělen patent na vznětový motor pro Německo a Spojené státy. Jeho vynález fungoval z velké části na principu hustilky – píst stlačuje ve válci vzduch, jenž se stává natolik horkým, že zapálí palivo, které zase posune píst zpátky dolů, načež se celý cyklus opakuje.

Oproti parním motorům, jež se používaly předešlých dvě stě let, šlo o ohromný pokrok. Ještě důležitější však byla skutečnost, že svůj motor představil v době rostoucího automobilového a nadcházejícího leteckého průmyslu. Ani jeden z nich by se nevyvinul nebýt Dieselovy vytrvalosti a odhodlání, o jeho hustilce ani nemluvě. To si dobře uvědomoval i sám vynálezce, když své ženě napsal: „V tuto chvíli jsem daleko před vším, čeho kdy bylo dosaženo, že – alespoň co se týče výroby motorů na naší malé planetě – představuji ve svém oboru na obou stranách oceánu absolutní špičku.“

Se svými patenty v kapse Rudolf Diesel ve svých sedmatřiceti letech velmi zbohatl a jeho motory se záhy začaly vyrábět po celém průmyslovém světě. Jeho bohatství ale nemělo dlouhého trvání. Svou daň si vybraly jak nákladné soudní spory, když se snažil chránit svůj patent, tak špatné investice a rozvažovací životní styl jeho rodiny. Když si Diesel začal uvědomovat, že mu rychle dochází peníze, domluvil si řadu krizových schůzek s finančními poradci ve svém londýnském ústředí.

Dne 29. září 1913 Diesel nastoupil na palubu poštovní lodi *Dresden*, která směřovala do Londýna. Během plavby

povečeřel a kolem desáté večer se odebral do své kajuty. Ještě předtím požádal členy posádky, aby jej vzbudili v 6:15 ráno. Následující den však posádka kapitánovi lodi nahlásila, že po slavném vynálezci není ani vidu, ani slechu. Jeho kajuta zela prázdnotou, v posteli přes noc nikdo nespál a jeho noční košile ležela netknutá na pokrývce. Jeho kapesní hodinky ležely na nočním stolku a klobouk a kabát byly úhledně srovnány. Rudolfa Diesela již nikdo nikdy neviděl. O deset dní později vylovil holandský parník z vod Severního moře tělo, jež bylo v takovém stádiu rozkladu, že jej nebylo možné identifikovat. Posádka proto mrtvole odebrala osobní věci a následně ji pochovala v moři. O několik dní později Rudolfův syn Eugen věci identifikoval a potvrdil, že patřily jeho otci. Sebevražda se ukázala jako nejpravděpodobnější vysvětlení, zejména proto, že jediným záznamem v jeho deníku byl pro ten den černý křížek. Svě manželce dal navíc před odjezdem tašku a požádal ji, aby ji otevřela až za týden. Uvnitř se nacházelo několik výpisů z bankovních účtů – všechny s konečným zůstatkem prakticky nula – a 200 000 německých marek v hotovosti. Nikdy však nebyla vyloučena ani vražda, neboť Dieselovy obchodní a vojenské aktivity mohly posloužit jako motiv. Smrt muže, jehož motory v té době poháněly výrobní závody, lokomotivy, auta, nákladní vozy, vzducholodě, letadla, ponorky a lodě, je opředena tajemstvím. I dnes, o více než sto let později, představuje motor Rudolfa Diesela stále jeden z nejdůležitějších zdrojů energie na Zemi.

OBSAH

ÚVOD	7
VĚDA A TECHNIKA	
Rádio	12
Dalekohled – a proč se Galileovi smáli	16
Klimatizace	20
Robotická paže	24
Rentgen je výmysl	27
Telefon je nesmyslná hračka	29
Počítače – kdo je potřebuje?	31
Tryskový motor	34
Satelitní komunikace	40
Mikrovlnná trouba	43
Hasičská ochranná kukla	46
Padák	50
Starověké vynálezy, které používáme dodnes	56
Archimédés (287–212 př. n. l.)	57
Chycení do vlastní pasti: Vynálezci, které zabily jejich vlastní vynálezy	59
JÍDLO	
Brambora	76
Worcestrová omáčka: Kdo byli pánové Lea a Perrins? ...	78
Kulinářské vynálezy	79

POPULÁRNÍ KULTURA

Obruč hula hoop	96
Hudební producent, který se mohl ufackovat k smrti . . .	97
To je příšerný námět na knihu	101
Další spisovatelé, kteří byli tvrdě odmítnuti	113
Hvězdy, kterým radili, aby raději neodcházely ze svého zaměstnání	116
Monopoly	119
Mazlíček z kamene	121
Zuby Billyho Boba	123
Grand Canyon	124
Jojo	128
Kasovní trháky, které zprvu odmítli jako příšerné náměty	130

VELKOLEPÉ PROPADÁKY

Thomas Edison	140
Sigmund Freud	140
Winston Churchill	140
Abraham Lincoln	140
Sókratés	141
Henry Ford	142
Walt Disney	143
Frederick W. Smith	144
Frank Winfield Woolworth	144

OBCHOD A PRŮMYSL

Ropa	148
Clintonova strouha	151
Když se rozjede zip	154
Podprsenka	157
Bylo to jen o fous	159
Kočkolit	162
Kuličkové pero? Co to má znamenat?	164
Železniční síť	167
Vozy bez koní	170
Suchý zip	173

E-shopy – svět na dosah prstů	175
Samolepící bločky – náhodný vynález za miliardu dolarů	178
Vulkanizovaná pryž: Charles Goodyear	181
Pracovní stůl Black & Decker Workmate – „Prodeje v řádu desítek“	186
Čárový kód	188
Plechovka	192
Pod zemí – Kde že to chcete jezdit parními vlaky?	194

NÁHODNÉ VYNÁLEZY

Sacharin	200
Nanuk	200
Viagra	201
Coca-Cola	202
Hamburger: Z německé svačiny americkou ikonou	204
Bezpečnostní sklo	206
Penicilin	207

UTAJENÉ VYNÁLEZY: PRAVDA, NEBO MÝTUS?

Rifeův paprsek	214
Studená fúze	214
Chronovizor	214
Wardenclyffská věž	214
Rozháněč mraků	215
Antigravitační přístroj	215
Žárovka	215
EV1	216
Generátor imploze	216
Projekt XA	216
Vodní palivový článek	217

ABSURDNÍ VYNÁLEZY, KTERÉ BYSTE SI PŘÁLI VYNALÉZT

Stahovací a tvarovací spodní prádlo	220
Magická spirála	220
Plyšové hračky Beanie Baby	221

Aplikace iFart	221
Televizní deka Snuggie	222
Plastová kost přání	222
Zpívající ryba Billy Bass	222
HeadOn: Tyčinka proti migrénám a bolestem hlavy	223
Tamagoči	223
Bláznivý zdichodec (Wacky WallWalker).....	223
Webová stránka za milion dolarů.....	224
Žlutí smajlíci	224

VYNÁLEZY NESOUČÍ JMÉNO SVÉHO AUTORA

Kulomet Maxim	228
Gilotina.....	229
Leotard (Baletní trikot).....	230
Davyho kahan.....	231
Jacuzzi (Vířivka)	232
Dieselový motor	234